

(א) (פסחי' ד' לל) צ"ב דף קד: דף קעה: ט לעיל ד טו: (כמויות מה). (ב) [לקמן קו. כמויות מנ:]. (ד) [להם בשלהם. רש"ס]. (ה) [צ"ב קד: ו] א ס"ה [ג' ו] ז"ל כדפרישתי [בנכ"ס]: דפ"י].

גליון הש"ס

גמ' גרושה נמי תלוג ברמי ודרות. ק"ל דהא בל"ז יקשה על הירש'א דלן בעל נמן לירש'ו דתפלוג על דמי ולדות דמח' שנה אלמנה מגרשה לענין זה וז"ע:

הגהות הגר"א

[א] רש"י פ"ה כ"ב דהא דלמך טו' ה"ג טו' כ"ב לאפוקי מגירסת הר"מ אלא בעלמא כ"ב (וע"י בהגר"א אה"ע סי' 5 סק"ח):

מוסף רש"י

זכה. הכולל נמה שצדו, ואפילו לאחר מיתת הגר חנל נה זכה בה (לקמן טו). גבר קרקע. מבעל חזק, יש לו. לצבור פי שנים. דהאי קרקע אשתעבד לאבוהון דמחיי וכוו שהיו לו במשקלן דמחיי ומשקלן ליה מוחזק לטול הכבוד פי שנים (ושב"ט ב"ב קכ"ג). גבו מעות א"א לו. דמלוה להולא ימנה והני מעות אחריני נינהו ואפילו לא חזקו בה אביהם (ט"ו). גבו מעות יש לו. שהרי מעות הלוהו וצמעות משקלן ליה מוחזק, וגבו קרקע. מחוב מלוה אביהן, אין לו. לצבור פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע (ט"ו). המית שורי את פלוני. והריני חייב משלם כנסת, הרי זה משלם על פי עצמו. קסבר טרפח ממונא (מחובות א"א). את עבדו של פלוני. והריני חייב שלשים קלע. אינו משלם על פי עצמו. דקנס מינה, שאפילו אין יפה דינר נמן שלשים (ט"ו).

רבינו חננאל

אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכונה פטור מכופר. פ"ח כתב דלית הילכתא כרבה דסלקא לקמן בחיובתא עליה. ור' יוחנן ורשב"ל תרווייהו סבירא להו דכופר שלא בכונה חייב ככופר בכונה. ובעיא דרבה דאשו שלא בכונה מי משלם דמים סלקא בתיוקו היא, ומעיקרא בעיא דלא כהילכתא. והא דר' יוחנן דאמר כופר אם כופר לרבות כופר שלא בכונה ככופר בכונה אם עבד לרבות בעל שלא בכונה כעבד בכונה הילכתא היא.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

או גירות. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין להו יורשין כל הקודם בשלהו זכה זה שישנו זידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו. ודוקא נשמחרה קודם חבלה אבל הימנה שפחה כשחבל בה חייב בכל אפילו דדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לצעלים שלה כדאמרין לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.)

דלמך ליה חמרתא מעברתא אזקת מינאי: גרושה. עסקינן ומש"ה נותן לירש'יה שגירשה אחר החבלה: בעל האשה. אצבעל הקפיד: ונוקמה לרבה יו'. למה להו לרבה ולר"נ לאוקמה בגרושה לוקמה מר כדאית ליה ונת כדאית ליה ציט נוחלין) נוקמה לרבה כגון שגבו צ"ד מעות מן המזיק לשלם נזק וזער ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: דלמך רבה גבו. יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לצבור פי שנים דהוה ליה כמחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאצוהין: גבו מעות אין לו. פי שנים דלאו ריה מעות הניח אביהן והיו ראוי: ור"נ אמר גבו מעות יש לו. דכמחזק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעות נטלו: גבו קרקע אין לו. דקרקע לא הניח אביהם והיו ראוי. והכא נמי לוקמא ר"נ כגון שגבו קרקע דהוי ראוי: אמרי הני מילי דאפלו רבה ור"נ ציט נוחלין: אליבא דבני מערבא. דשלחו צבור נוטל פי שנים במלוה ולא צריכת ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דלמך אין צבור נוטל פי שנים בשבח שצבחו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו צריכת נמי שקיל פי שנים דשצחא דממילא הוא ופרשה רבה ור"נ להא דבני מערבא דלמך לרבנן צבור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: ווי אמרי הכא. בגרושה ולא מוקמינן לה בהכי: צריכי. דלמך צבור נוטל פי שנים בשבח דמחזק דמי וכ"ש במלוה דכמתן דגיבא דמי לא שנה גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל כבוד ומיהו ככופר אפילו רבי מודה דראוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחיים לא הו' כשצחא דממילא: ה"ג [א] ה"מ לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא רבני: שור שלא בכונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מה). נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [טו:]. כמיתת צעלים כן מיתת השור: אין השור בסקילה אין הצעלים משלמין כופר. ור"א דלמך לעיל (דף מה): אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאיתרין קרא למפטריה בתם שלא בכונה מכלל דמועד שלא בכונה (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקמתי מועד שלא בכונה) פטור ממיתה וחייב ככופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כותפיה דהאי דקמתי מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: או שורו של פלוני. צמועד אוקימנא בפירקא קמא [טו:]. קמתי מיתה שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: מאי לאו כופר. ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרנו כמיתת צעלים כן מיתת השור ואדם שהודאיתו אינו נהרג: לא דמים. הא דקמתי משלם לאו בתורת כופר דניצעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי לית ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה מנוקין דאילו אזקיה אע"ג דאינו בסקילה צעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"ג משלם דמיו לירשיו: אינו משלם ע"פ עצמו. דשלשים של עבד קנס כן: ואי דמים. כלומר ואי ס"ד יש תורת נוקין להיכא דקטליה וע"כ ה' היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קמתי דלא: שנוייה דחיקא. בתרי טעמא: מיהו

פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו: חש

מג.

גרושה נמי תפלוג בדמי ודרות. דקס"ד ללא חקרי בעל האשה אלא כשהאשה תחתיו וק"ק דמאי פריך דתפלוג דדמי ולדות אטו ולדות כררי נינהו דזויה צהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי צהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא וללאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא ע"ה בנות. צירושלמי

צעי ר"ע צה על אמו צה על אחותו יכול אף הוא צעל ההריון מ"ל צעל אצו שראוי לקרות צעל יאלו אלו שאינם ראויים לקרות צעל: ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות.

הוה מצי למימר לרבה אליבא דנפשיה לוקמיה צין בגבו מעות צין בגבו קרקע דצוקף גט פשוט (צ"ב דף קעה) מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך ולהאריך שיהיה כריך להקשות היא דשעבודא לאו דאורייתא אהיהא גבו קרקע יש לו ולתרגם: ולר"ב נחמין שגבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא צה למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"נ מעות כמחזקין היינו גבי מלוה דפ"ה משום דזחי יחייב חזחי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"נ מעות מוחזקים: אמר רבה שור שהמית בן חורין. כר"ע ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרין לעיל ואציי דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכונה מאם כופר לרבות שלא בכונה והא דאצטרין ליה לר"ע לאוקמי צעל השור נקי לדמי עבד ולא צעי לאוקמי נקי לחצי כופר שלא בכונה היינו משום דמאם כופר לא מרצינן אלא דשלא בכונה מחייב צעלם ליכא כופר בכונה משום דהציאהו לצ"ד וישלם לך שלא בכונה נמי או ע"פ עצמו ליכא לרצוי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאציי דמחא הציאהו לצ"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכונה בלאו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דלמך אס כופר לרבות כופר שלא בכונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי "דפריך אציי ורב ושמאל דפליגי נמי לקמן (דף מה). אמתני' דשור שהיה מתחך כותל כופר שלא בכונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מצרייתא דמיתת תניא כוותיה דשמואל ומיוצתא דרב או מיוצתא דרבה לגירסת רשב"ס י"ל דחשיב ליה גמרא מיוצתא גמורה משום דאציי צסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרין בסקנהדרין (דף פ"א). וכולן אליבא דר"ע וציצמות (דף סב): נמי אמר עד שצא ר"ע אלא רבותינו שצדקו ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אצטרין קרא דנקי למעוטי תם שלא בכונה מחצי כופר ואת"ל דמרצינא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכונה נמי לר"א י"ל דבהך סברא דפריך"א לא מרצינן מאם כופר שלא בכונה אלא היכא דאיכא כופר בכונה פליג איהו אדר"ע: מאי לאו בופר לא דמים. וא"ת למ"ד (לעיל דף מה). כופר דמי ניזק מאי איכא צין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה כמו חטאת ואשם דאין צאין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ו חמורה שלא בכונה מצבוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכונה מצבוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה צין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר הוה נ"מ נמי להא: רישא דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוך הוא זה ואומר ר"י דמצי ליישב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על פי עצמו:

1. וכי יצאו אנשים ונגפפו אשה הרה ויצאו וקדוה לא יהיה אסון עבדו יעשה כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב 2. אם עבד יגח השור או אקה פסח שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא לב 3. ואם שור נגח והוא מחמל שלשם והועד בבגדיו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו ימות: שמות כא כט

סב א ב מיי פיי מהל' מקי ממון הל' ט והל' יג סמג עין מ:

מוסף רש"י

היה גדי כפות לו. לגדיש, ועבד סמוך לו. לגדיש, ונשרף עמו הייב. אגדי ואגדיש לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לזכות (רע"ל בב). חייב על הגדי, דבעל חייב נמי אתרו מלו הקמה, ומשום דקס ליה דזרעה מינה לזכא למפטריה, דאילו חייב מיתה על העבד דהואיל ואילו כפות היה לו לזכות, ופטור עליו פטורה ומשומון (קטן סא). עבד כפות לו וגדי סמוך לו כו' דאילו פטור. אפילו על הגדי ועל הגדיש, דחייב מיתה על העבד, דכתיב (שמות כז) נקם יקם, וקס ליה דזרעה מינה, ואפילו לא התרו בו שאינו נהרג, הא קי"ל דחייב מיתה שנגיין פטורין, ובגדי לא שני לן בין כפות לשאינו כפות, ואידי דנקט בעבד נקט בגדי (קטן סא) ובגדי רע"ל בב). ואיכא דאמרי בגדי נמי דוקא נקט סמוך פטור, דהיה לו לזכות, והכי קאמר היה עבד כפות לו או גדי סמוך לו פטור, ואע"ג דשפיטא בשליה פרק שני (ס). ארוי כמנוני, דאם הית גחלת עליו ונשרף חייב, התם הוא הנהיג על גבי שור, דלא היה לו לשור לטויל, אלא הכי היה לו לזכות (קטן סא).

אשור שלא בכונה. על פי עדים לשלם דמים כיון דשורו שלא בכונה אע"פ שאין יכול לזכא זשום ענין לידי כופר וקנס משלם דמים אם כן זכאש נמי משלם דמים אע"פ שאין יכול לזכא זשום ענין לידי כופר ולא דוקא אשור שלא בכונה דכ"ש אשור בכונה דאי בכונה פשיטא ליה ללא משלם דמים היכי דייק מההוא דעבד כפות לו דפטור דלמא היהא בכונה ודוקא אליבא דמ"ד אשור משום ממונו פריך דהויא דומיא דשור אכל למ"ד אשור משום חלוני היינו אדם המזיק: וכי

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסחידו ביה דקמל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוה דמשלם כופר על פי עצמו היכא דליכא עדים משלם דמים גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסחידו ביה דקמל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים מותיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוה מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא משלם אילימא מדתנן ^א היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא ^ב חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא ^ג תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעיין מבועיא ליה אשור שלא בכונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוה דבכונה כופר שלא בכונה נמי לא משלם דמים אבל אשור דבכונה לא משלם כופר שלא בכונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשור נמי אע"ג דבכונה לא משלם כופר שלא בכונה מיתה משלם דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל ^א אם כופר לרבות כופר שלא בכונה ככופר בכונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל ^ב אם עבד לרבות עבד שלא בכונה כעבד בכונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכונה פטור משלשים שקלים א"ל ^ג גברא אגברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד לרבות עבד שלא בכונה כעבד בכונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר ^ד א בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

מיהו בן חורין. דאשכחן זיה כופר ע"פ עצמו: והיכי דמי כגון דאשור סהדי כו'. דהכא דאי משלם כופר דכופרלא כפרה ולא קנסא דליפטור משום הודאת עצמו והיכא דליכא עדים כלל הוה דפטורא מוכפר משום גזירת הכתוב דאין השור נסקילה והכא הכי השור נסקילה בהעדאת העדים דאי נמי תם הוה זכר נסקילה הוה הלכך היכא דליכא עדים כלל דאינו זכר כופר משלם דמים. אכל על עבד ללא משכמת זיה קנס ע"פ עצמו דאי נמי אתו סהדי ואמרי קטל עבד ולא ידעינן אי תם אי מועד ואמר מריה מועד הוה דפטור מקנס אע"ג דהשור נסקילה ואפילו תם כדאמרינן לקמן כל שחייב מיתה זבן חורין חייב בעבד מיהו מודה בקנס פטור הלכך כי ליכא עדים כלל אפילו דמים לא משלם: אלא לאו דמים. וקתני כל שחייב זבן חורין חייב בעבד וכיון דלמרת זבן חורין ע"פ עצמו משלם דמים אמאי קתני לגבי עבד אינו משלם ע"פ עצמו: הכי קאמר כל שחייב כו'. הכי פירושא דזריתתא דקתני כל לאו זמורה מפי עצמו ^א קאי אלא בהעדאת עדים כמתם כל זכאי לז"ד והעדאת עדים ליכא מידי דמחייבת זבן חורין ללא מיחייב בעבד והכי קאמר כל שחייב זבן חורין בכונה ע"פ עדים כופר כלומר כל שחייב זבן חורין כופר כגון בכונה וע"פ עדים חייב נמי בעבד בכונה ע"פ עדים קנס שלשים דהא השור נסקילה וכל שחייב זבן חורין דמים והיכי דמי כגון שלא בכונה ע"פ עדים חייב נמי בעבד דמים אכל ע"פ עצמו אע"ג דזבן חורין משלם דמים בעבד פטור כדאמרן הואיל ומלינו חילוק זע"פ עצמו זין כופר זבן חורין לקנס דעבד אכל בעדים שלא בכונה לא אשכחן חומרא כופר מבקנס דהכא והכלא פטור הלכך לגבי דמים תרויביה כי הדדי נינהו: אי הכי. דשורו שלא בכונה ע"פ עדים דליתיה זמורת כופר משלם דמים כיון שיש דמים למיתה אדם במקום שאין כופר וקנס אשור נמי דליתיה זמורת כופר לשלם דמים שלא בכונה דהא ישנה זמורת נוקין ומיהו בכונה פשיטא לן דפטור דקס ליה דזרעה מיניה: היה גדי כפות לו. לגדיש: חייב. אגדי ואגדיש ופטור על העבד

- א) לעיל דף כב: לקמן דף סא: ב) לעיל דף י. ע"ש, א) וסוכה נד. וש"נ, ד) ומענית ד: וש"נ, ס) בס"פ: ב, תורה אור השלם 1. אם בפר ירשת עליו ונתן פדיו נפשו ככל אשר ירשת עליו. שמות כא ל 2. אם עבד יגח השור או אפוא בקפו שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא לב 3. או בן יגח או בת יגח במישפט הנה יעשה לו: שמות כא לא

הגהות הב"ח

- א) רש"י ד"ה הכי קאמר וכו' מפי עצמו קאמר אלא בהעדאת: ב) ד"ה אכל אש וכו' לא משלם דמים חלה:

דהיה לו לזכות: עבד כפות לו וגדי סמוך לו. ונשרפו עמו פטור. וקסבר רבא האי פטור אעבד וגדי קאמר אעבד משום דאין תשלומין לעבד אלא במקום קנס כשור המועד ואגדי משום דהיה לו לזכות אכל משום דקס ליה דזרעה מיניה לא פטר ליה דקסבר אשור משום ממונו ואין כאן חיוב מיתה: האמר ר"ל צפ"ל כ"ל [לעיל כב:]: כגון שהלזים בגופו של עבד. דליכא עליה חיוב מיתה ואפילו אגדיש נמי פטר ליה משום דקס ליה דזרעה מיניה: זין דבר שאין ראוי לה. ליחכה נירו וסכסכה אכניו: ואילו שהאש משלמת שלא בכונה. דליכא דרבה מיניה דמים: מה שאין כן כבור. דפטור זיה מיתה אדם דכתיב שור [שמות כז] ולא אדם לא קתני: אלא רבא גופיה. הא דאומיב לעיל אשור שלא בכונה לאו דפשיטא ליה דלא משלם ובמיתותא מייתי לה אלא בלשון בעיא אייתי לה והכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור שלא בכונה שאין כופר יש דמים אשור שלא בכונה מאי: אכל אש דבכונה לא משלם ^א כופר. חלה דאין כופר זכאש ועוד דקס ליה דזרעה מיניה: לרבות כופר שלא בכונה. אע"ג דאין השור נסקילה ופליגא דרבה: לרבות עבד שלא בכונה. לקנס: אם כופר כסיב במקום תשלומים. דסברא דלרבותי אחריתי אתא לתשלומין דלגופיה לא אכטריך דהוה ליה למכתב כופר: אם עבד לא כסיב גבי תשלומין. אלא גבי נגיחה אם עבד יגח [ס] ולגופיה אכטריך לחלק זין עבד זבן חורין: לחייב על הקטנים. סקילה: והלא דין הוא. ולא כריך קרא: הואיל וחייב. מיתה באדם ההורג את האדם: וחייב. מיתה שור באדם: לא חלקם זין נהרגים קטנים לגדולים. דכתיב [ויקרא כד] כי יכה כל נפש אדם אפילו קטנים במשמע: מה אדם באדם שלא עשה כו'. רוחא קטן כגדול דכתיב [ויקרא כד] ואיש כי יכה איש ולא קטן: חייב זו. על הנהרגין קטנים כגדולים: שור